

VESTFOLD, TELEMARKE OG BUSKERUD STATSADVOKATEMBETER

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0180 Oslo

REF.: 22/371 EGBA

VÅR REF.:

DATO: 19.04.2022

Høringsvar – Endringer i domstolstruktur

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 26. januar 2022 og departementets høringsnotat av samme dato.

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter er ikke enig i departementets forslag om å reversere domstolsreformen fra 2021.

Målet med domstolsreformen var å styrke borgernes rettssikkerhet gjennom økt fleksibilitet og effektivitet, utnytte de samlede ressursene bedre, styrke små og sårbare domstoler, gi mulighet for moderat spesialisering og sørge for sterkere fagmiljø, samtidig som man beholdt et solid lokalt domstolstilbud.

Vedtakelsen av ny domstolstruktur kom til etter flere grundige utredninger og høringer, samt videre prosesser. Det vises blant annet til Særdomstolsutvalgets rapport av 9. mars 2017 (barnesaker), Domstolkommisjonens rapport om domstolstruktur 1. oktober 2019 og Riksrevisjonens rapport samme høst med skarp kritikk i forhold til domstolenes saksbehandlingstid og effektivitet.

I departementets høringsbrev vises ikke til erfaringer med reformen så langt og det er heller ikke gjennomført en evaluering av reformen. Det fremstår for oss som svært uheldig at en reversering skal iverksettes uten tilstrekkelig kunnskap om hvordan reformen har virket. Det vises her til de betydelige kostnader en reversering vil ha, både økonomiske og for de ansatte i domstolene.

Reformen har virket i kort tid, men tilbakemeldingene så langt er at den virker etter sin hensikt. Det er blant annet gjennomført spørreundersøkelser blant domstolslederne for å kartlegge effekten av formålet med reformen og dommerforeningen har gjennomført en medlemsundersøkelse om domstolstruktur. Tilbakemeldingene er overveiende positive, også fra personer som var motstandere av reformen før den ble innført. Dette skyldes trolig de positive effektene reformen allerede har gitt og at de negative effektene man fryktet ikke har slått til.

Domstolene utnytter i dag ressursene bedre ved at ledig kapasitet på et rettssted benyttes ved de andre rettsstedene. Arbeidsbelastningen for både dommere og saksbehandlere er jevnere og saksavviklingen raskere. Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter har et klart inntrykk av at saker, både fristsaker og andre saker, berammes raskere enn tidligere i vår region.

Det er videre vårt inntrykk at fagmiljøene er blitt sterkere. Det arbeides allerede mer systematisk med kompetanseutvikling og mange tingretter har opprettet faggrupper og spesialisering på enkelte saksområder, herunder rettsmekling. For Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter er samhandlingen med tingrettene også blitt bedret og mer effektivt. Fra å forholde oss til 11 tingretter har vi i dag et mer strukturert samarbeid med 3 tingretter. Dette gjelder også på det faglige plan. Det vises for eksempel til at det er planlagt et felles faglig seminar i begynnelsen av juni 2022 med Telemark tingrett og tilsvarende er under planlegging med Buskerud tingrett. Denne type fagutvikling og kompetansedeling krever kapasitet å gjennomføre, noe man med mange og mindre tingretter ikke tidligere har hatt mulighet til. Det er etter vår oppfatning utvilsomt at større domstoler med mer profesjonell ledelse klarer å legge til rette for økt kompetanseutvikling, også gjennom erfaringsutveksling i hverdagen, som igjen gir økt rettsikkerhet. Det vises for øvrig til domstolsadministrasjonens høringsuttalelse punkt 4.

I samfunnsdebatten har viktige og sentrale faglige aktører, herunder Høyesterett, lederne for dagens tingretter og lagmannsretter, påtalemyndigheten, dommerforeningen, advokatforeningen, Barneombudet og representanter for academia, med styrke tatt til orde for å avvente en reversering av domstolsreformen. Budskapet er klart - la reformen få virke en lengre periode, slik at man kan foreta en grundig evaluering før man foretar eventuelle endringer. Det er vårt klare råd at departementet bør lytte til denne enigheten i fagmiljøene.

En strukturendring nå vil på nytt kreve ressurser som tingrettene trenger til produktiv aktivitet, og vil nødvendigvis gå ut over rettstilbudet til publikum. Det pekes videre på kostnadene med en reversering, både de økonomiske og for de ansatte. Domstolene gir uttrykk for at det er behov for ro, at man trenger tid og penger til å arbeide med andre ting enn reform. En sentral bekymring er at behovet og arbeidet med fortsatt digitalisering av domstolene og generell opprusting av domstolenes lokaler vil stoppe opp.

Antall rettssteder er uendret fra tidligere struktur og innbyggerne har samme tilgang til lokale tjenester som før reformen. Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter har vanskelig for å forstå hvordan rettsikkerheten til borgerne vil være bedre ivaretatt med en soren skriver på hvert enkelt rettssted. Utfordringene knyttet til stedlig ledelse bør løses på annet vis enn en reversering av reformen. Det vises til høringsuttalelsen fra Domstoladministrasjonen punkt 5 hvor dette drøftes.

Videre viser departementet til at flere har uttrykt frykt for at strukturreformen fra 2021 over tid vil føre til en nedbygging av virksomheten ved mindre rettssteder. Også dette kan løses på annet vis enn en reversering av reformen. Det vises her til forslagene i Domstoladministrasjonens høringsuttalelse punkt 6. Ved innføring av de foreslåtte tiltak vil det ikke være grunnlag for en slik frykt.

Departementet ønsker å legge til rette for bedre samarbeid mellom domstolene og fremme fleksibilitet. Reglene i domstoloven om overføring av saker og personell har virket i lang tid, men er benyttet i liten grad. Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter kan vanskelig se at man uten felles rettskrets og ledelse vil kunne klare dette på en bedre måte enn man nå gjør med dagens struktur. Departementets forslag om økt bemanning for å styrke og gjøre små domstoler mindre sårbare vil etter vår oppfatning gjøre at disse domstolene får en betydelig større bemanning enn saksinntaket tilsier. En ressurs og kapasitet man ikke vil få utnyttet, slik man får med dagens struktur. Etter vår oppfatning er de tiltak som departementet foreslår for å møte blant annet riksrevisjonens kritikk knyttet til domstolenes saksbehandling, saksbehandlingstid og effektivitet ikke tilstrekkelig og ikke bedre egnet enn dagens struktur.

Konklusjon:

Etter vår oppfatning er departementets forslag om reversering av reformen ikke tilstrekkelig begrunnet i høringsnotatet og vil svekke borgernes rettssikkerhet.

Vår klare anbefaling er at domstolstrukturen ikke reverseres.